

No tot s'hi val en educació

Francesc Imbernon. Universitat de Barcelona

Catedràtic d'universitat de Didàctica i Organització Educativa de la Universitat de Barcelona. Fimbernon@ub.edu

Paraules clau: Evidències educatives, pseudociències, pedagogia basada en la evidència, innovació metodològica, canvi educatiu.

Quan sento parlar d'innovacions basades en evidències científiques a alguns personatges predominants mediàtics, no puc evitar pensar que l'educació en tot el món és un negoci, belluga 4,1 bilions d'euros. Aquí trobem un motiu de la gran ingerència directa de les empreses, de les fundacions privades, dels bancs, etc., i que, indirectament, prenen part en la presa de decisions en les polítiques i pràctiques educatives. I si a més és barreja en que a l'educació hi ha una tendència a assumir modes i cada vegada més predomina la tendència neoliberal de fomentar i omplir el discurs d'emprenedoria com a salvadora de les feines per venir i si afegint una miqueta de qualitat i excel·lència com a paraules miracle i ja tenint un còctel perfecte per canviar l'educació mitjançant la innovació.

I les xarxes socials i altres mitjans interessats comencem a donar productes al mercat amb processos de màrqueting per augmentar el negoci i donar vida als "venedors educatius" amb productes pseudocientífics (no vull esmentar la quantitat d'innovacions d'aquesta mena que tenint ara al camp de l'educació) o no comprovats del seu funcionament ("postveritats educatives"). I assegurant, sense vergonya, que hi ha evidències que demostren que funcionen sense dir

les fonts. Però augmenta la clientela i la publicitat. La paraula evidència científica per sentit. Al millor l'hauríem de canviar per "comprovació del coneixement que hi ha darrera".

Què és una evidència en educació? Sinònim de ciència? A l'educació tampoc crec que tot ha de ser "ciència" segons els paràmetres quantitatius del mètode científic amb processos rígids i a vegades amb certa ceguesa de veure més enllà dels límits. A educació treballem amb ésser humans i amb contextos incerts per tant hi ha certa ambigüitat i incertesa. Però sempre, en el nostre camp, la pregunta clau és o hauria de ser: el què fem perquè ho fem? No vull dir amb això que tot el que fem basat en l'experiència o la intuïció sigui negatiu, existeix en el camp de l'educació una pedagogia basada en l'evidència no contrastada científicament però que pot funcionar a un professor o professora determinat. És veritat que acostuma a ser normalment molt individual (a ell o a ella li funciona) i s'acaba, normalment, amb l'individu. Però és cert que hi ha coses que funcionen ("li funcionen") i encara no saben per què. Això no vol dir que tot val.

Però no podem quedar-nos en aquesta pedagogia basada en l'evidència individual, fortuïta o en la intuïció sigui d'un professorat o un guru que ens ven la seva "ciència comprovada" que surt del seu pensament màgic espontàniament, de la seva infusió divina educativa, sinó hem d'anar més enllà intentant comprovar, indagar (seria la paraula més adequada), què sustenta aquesta evidència, el rigor imprescindible que hem de tenir en el nostre camp pel compromís d'educar i quins arguments defensen la posada en pràctica de la innovació i quins resultats s'obtenen. Hem d'afegir a les innovacions l'esperit crític que tan diem que s'ha d'ensenyar a l'alumnat. Encara que costi temps i esforços. Les evidències seran més vàlides quan més col·lectives siguin. I això ho demostren les innovacions que és van produir al segle XX.

Aconsellàriem algú a prendre un fàrmac que no hagi estat experimentat? I, perquè, és fa a l'educació? En el nostre món més proper no tenim la cultura basada en la evidència comprovada (i matiso "comprovada") com passa en el món anglosaxó. No sé si serà per la inconsciència educativa de tot val, de la falta de criteri i debat, o que costa molt de temps i recursos anar comprovant les coses (mirem que moltes innovacions actuals que estan funcionant venen de desenes d'anys endarrere). És necessari fer estudis empírics per comprovar si això què

es fa es perjudicial per l'educació o no innova res, cercar fonts fiables d'informació i analitzar dades, extreure conclusions, debatre, construir i millorar. Ja se que tot això és costós però evitarà creure's qualsevol cosa del qualsevol guru, venedor de fum, institució amb ànim de lucre o per aconseguir més prestigi, o sigui, més negoci. Aconseguir un tall del sucós pastís educatiu.

És més important l'alumnat o les innovacions intuïtives metodològiques? S'ha de canviar l'educació però no tot val.